

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Козачка Валентина Валерійовича** за темою:
«Судово-ветеринарна діагностика та оцінка тілесних ушкоджень собак та котів, завданих гострими предметами», подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» галузі знань 21 «Ветеринарна медицина».

Дисертаційна робота Козачка Валентина Валерійовича присвячена актуальній науково-практичній проблемі – удосконаленню судово-ветеринарної експертизи як важливого елементу під час розслідування злочинів проти здоров'я собак та котів. Безсумнівно, що судова експертиза є невід'ємною складовою системи правосуддя, яка базується на застосуванні спеціальних знань і забезпечує об'єктивність та неупередженість під час ухвалення судових рішень у кримінальних та адміністративних провадженнях. Безсумнівно, що висновок експерта має суттєве доказове значення, отже, безпосередній вплив на обґрунтованість судового рішення.

Незважаючи на численні публікації на шпальтах світової наукової періодики стосовно перебігу травматичної хвороби, тілесних ушкоджень, патоморфогенезу ранового процесу у дрібних домашніх тварин, висвітлена інформація стосується суто клінічного та терапевтичного аспектів травматичної хвороби, проте, судово-ветеринарна оцінка тілесних ушкоджень залишається поза увагою дослідників. Цьому факту є пояснення, адже наразі в Україні, на відміну від країн ЄС або США, відсутні не лише чітко регламентовані юридичні процедури щодо проведення судветекспертизи, а й судово-ветеринарні критерії, що в свою чергу значною мірою ускладнює її застосування на практиці.

Відтак, ознаки тілесних ушкоджень тварин, спричинених різними гострими предметами, фрагментарно описуються в керівництвах з ветеринарної практики з точки зору лише надання хірургічної допомоги, а власне класифікація ранових ушкоджень, спричинених гострими знаряддями, які б використовувалися для судово-ветеринарної оцінки травмованих тварин або встановлення їхнього каліцтва, була донині відсутня. Залишаються недостатньо обґрунтованими й інші ключові судово-експертні підходи, зокрема, критерії визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, судово-ветеринарного визначення прижиттєвості й посмертності, механізму утворення ран, завданих гострими травмуючими знаряддями, особливості структури шкірних сполучнотканинних рубців, утворених після загоєння ран та динаміки власне ранового процесу на різних рівнях структурної організації.

Окремої уваги потребує визначення дефініції «судово-ветеринарного діагнозу» за травм від гострих предметів та формулювання на його підставі заключних висновків судового експерта, що є теоретично-процесуальною базою судово-ветеринарної експертизи як прикладної галузі судової ветеринарної медицини.

ВІДГУК

на дисертаційну роботу **Козачка Валентина Валерійовича** за темою:
«Судово-ветеринарна діагностика та оцінка тілесних ушкоджень собак та котів, завданих гострими предметами», подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» галузі знань 21 «Ветеринарна медицина».

Дисертаційна робота Козачка Валентина Валерійовича присвячена актуальній науково-практичній проблемі – удосконаленню судово-ветеринарної експертизи як важливого елементу під час розслідування злочинів проти здоров'я собак та котів. Безсумнівно, що судова експертиза є невід'ємною складовою системи правосуддя, яка базується на застосуванні спеціальних знань і забезпечує об'єктивність та неупередженість під час ухвалення судових рішень у кримінальних та адміністративних провадженнях. Безсумнівно, що висновок експерта має суттєве доказове значення, отже, безпосередній вплив на обґрунтованість судового рішення.

Незважаючи на численні публікації на шпальтах світової наукової періодики стосовно перебігу травматичної хвороби, тілесних ушкоджень, патоморфогенезу ранового процесу у дрібних домашніх тварин, висвітлена інформація стосується суто клінічного та терапевтичного аспектів травматичної хвороби, проте, судово-ветеринарна оцінка тілесних ушкоджень залишається поза увагою дослідників. Цьому факту є пояснення, адже наразі в Україні, на відміну від країн ЄС або США, відсутні не лише чітко регламентовані юридичні процедури щодо проведення судветекспертизи, а й судово-ветеринарні критерії, що в свою чергу значною мірою ускладнює її застосування на практиці.

Відтак, ознаки тілесних ушкоджень тварин, спричинених різними гострими предметами, фрагментарно описуються в керівництвах з ветеринарної практики з точки зору лише надання хірургічної допомоги, а власне класифікація ранових ушкоджень, спричинених гострими знаряддями, які б використовувалися для судово-ветеринарної оцінки травмованих тварин або встановлення їхнього каліцтва, була донині відсутня. Залишаються недостатньо обґрунтованими й інші ключові судово-експертні підходи, зокрема, критерії визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, судово-ветеринарного визначення прижиттєвості й посмертності, механізму утворення ран, завданих гострими травмуючими знаряддями, особливості структури шкірних сполучнотканинних рубців, утворених після загоєння ран та динаміки власне ранового процесу на різних рівнях структурної організації.

Окремої уваги потребує визначення дефініції «судово-ветеринарного діагнозу» за травм від гострих предметів та формулювання на його підставі заключних висновків судового експерта, що є теоретично-процесуальною базою судово-ветеринарної експертизи як прикладної галузі судової ветеринарної медицини.

Ураховуючи вищезазначене, зокрема, відсутність належної нормативної бази та дефіцит сучасних юридично закріплених методик дослідження ран, завданих гострими знаряддями, спрямовані на розробку новітніх алгоритмів проведення судово-ветеринарної експертизи, мають важливе теоретичне та прикладне значення.

Особливо актуальним є питання систематизації методів документування результатів судово-ветеринарної експертизи, формування чітких діагностичних критеріїв та створення інтегрованих дослідницьких протоколів. Це сприяє підвищенню якості отриманих доказів та забезпечує їхнє ефективне застосування під час досудового розслідування та судового розгляду справи.

Тематика дисертаційної роботи, а також обраний напрям наукового пошуку, є цілком обґрунтованими і відповідають сучасним потребам судово-експертної діяльності. Запропоновані дисертантом підходи спрямовані на подолання існуючих прогалин у методології судово-ветеринарної експертизи. Їхня практична реалізація дозволяє не лише підвищити ефективність експертного забезпечення правосуддя, а й дотримання етичних принципів у сфері захисту тварин, що є актуальним у контексті суспільного запиту на справедливість судових рішень.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота є частиною наукової теми: «Судово-ветеринарна діагностика та оцінка тілесних ушкоджень собак та котів, завданих гострими предметами», яка виконується на базі кафедри нормальної та патологічної морфології Державного біотехнологічного університету (державний реєстраційний номер - 0126U001439, 2026-2027 рр.).

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел складається із 353 найменувань, 5 додатків. Дисертація ілюстрована 99 рисунками, 5 таблицями, зокрема й 2 – у додатках.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота ґрунтується на достовірному емпіричному матеріалі, отриманому в результаті досліджень, проведених на репрезентативній кількості тварин. Автором застосовано сучасні методи, які відповідають вимогам до судово-ветеринарної діагностики. Оволодіння спеціалізованими техніками дослідження, такими, як морфологічні (гістологічний, цитологічний, патоморфологічний) та клінічний, дало змогу автору з'ясувати динаміку загоєння ран, класифікувати рани та сполучнотканинні рубці, що утворюються на місці ран, удосконалити порядок опису та систематизувати ознаки тілесних ушкоджень тварин, визначити критерії оцінки ступеня тяжкості ушкоджень від дії гострих предметів.

Отримані дані піддані глибокому системному аналізу, дисертантом проведено коректну статистичну оцінку, що підвищує достовірність та переконливість наукових положень.

Висновки і практичні рекомендації чітко структуровані, мають логічний зв'язок із результатами експериментальної частини та підтверджуються порівнянням із даними вітчизняних і зарубіжних дослідників, що вказує на

достатній ступінь наукової обґрунтованості положень дисертації, їх відповідність сучасним підходам у галузі судової ветеринарної медицини.

Наукова новизна положень, висновків, рекомендацій, їх достовірність. Дисертаційна робота Козачка В. В. є першою у вітчизняній судовій ветеринарній медицині кваліфікаційною науковою працею, в якій на основі комплексного й системного дослідження приведено теоретичне й практичне обґрунтування алгоритмів судово-ветеринарної діагностики тілесних ушкоджень, завданих гострими знаряддями, розроблена система їх оцінювання у собак та котів, а також сформульовано рекомендації щодо використання спеціальних ветеринарних знань під час досудового розслідування правопорушень, вчинених проти життя і здоров'я тварин шляхом завдання ушкоджень їх гострими предметами.

Дисертація містить вагому наукову новизну, найважливішими положеннями є такі. Автором уперше запропоновано авторську класифікацію ранових ушкоджень, спричинених гострими знаряддями, що базуються на 18 критеріях, які застосовується для оцінки клінічного стану живих травмованих тварин або проведення патоморфологічного аналізу трупів, визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, встановлення каліцтва, опису *Status localis* травмованих тканин і органів, формулювання судово-ветеринарного діагнозу та формулювання заключних висновків експерта; з'ясовано ознаки та механізм утворення ранових ушкоджень внаслідок дії гострих предметів, яким притаманні колючі, ріжучі, колюче-ріжучі, пиляючі та рубаючі властивості; обґрунтовано критерії судово-ветеринарного визначення прижиттєвості й посмертності утворення ран, завданих гострими предметами; з'ясовано особливості структури шкірних сполучнотканинних рубців, утворених після загоєння ран, завданих гострими знаряддями у собак та представлено детальну схему їх макро- і мікроскопічного опису в судово-ветеринарній експертизі; запропоновано авторську класифікацію шкірних рубців за 17 виокремленими критеріями; сформульовано дефініцію «судово-ветеринарний діагноз».

Дисертантом удосконалено порядок опису ушкоджень, завданих гострими знаряддями, під час проведення судветекспертизи; судово-ветеринарні алгоритми виявлення сторонніх предметів в ранах, завданих гострими предметами, у собак і котів, зокрема осколків скла, об'єктів рослинного походження; систематизацію ознак судово-ветеринарного визначення ушкоджень, завданих ріжучими, колючими, колюче-ріжучими, рубаючими, пиляючими знаряддями.

Наукові положення дисертаційної роботи мають достатнє обґрунтування, а висновки базуються на експериментальних та експертних даних. Результати досліджень пройшли апробацію на наукових форумах та впроваджуються у навчальний процес і наукову діяльність, що вказує на їх високу практичну цінність для вирішення завдань судової ветеринарної медицини.

Аналіз дисертаційної роботи. Структура дисертації зумовлена поставленою метою, завданнями дослідження і складається із вступу, огляду літератури, матеріалів і методів досліджень, 13-ти підрозділів основного

тексту, результатів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел та додатків.

Загальна характеристика роботи. Дисертаційна робота містить необхідні розділи, їх обсяг відповідає вимогами, матеріал викладений послідовно, є доповнення у формі таблиць та рисунків.

У першому розділі представлений огляд та аналіз сучасних літературних джерел за темою дисертаційного дослідження. Він включає 3 підрозділи, в яких автор висвітлює дані вітчизняних та зарубіжних джерел стосовно травматизму та причини утворення ушкоджень тварин гострими знаряддями, розкриті біологічні особливості ранового процесу у тварин, показані актуальні тенденції діагностики та оцінки ушкоджень тварин, завданих гострими травмуючими знаряддями. Цей розділ змістовний, добре написаний, повністю відображає сучасний стан досліджень за кордоном та в Україні.

Розділ «Матеріали та методи виконання роботи» містить викладення методик досліджень. Аналіз цього розділу дозволяє зробити висновок, що робота виконана методологічно правильно, вдало підібрано методи досліджень. Усі експериментальні дослідження Козачка В. В. виконані на новітньому обладнанні та на високому науковому й методичному рівнях. Дисертантом комплексно досліджено достатню кількість матеріалу, що дало йому змогу зробити науково обґрунтовані й логічні висновки, що мають суттєве теоретичне й практичне значення.

Одержані автором результати представлено у 13-ти підрозділах, в яких детально висвітлено питання стосовно загальних організаційних положень з питань призначення та проведення судово-ветеринарної експертизи за ушкоджень гострими травмуючими знаряддями, результати анкетування респондентів щодо призначення та проведення судово-ветеринарної експертизи, ретроспективний аналіз нозологічної структури, виду, локалізації та характеру механічних ушкоджень м'яких тканин собак і котів, судово-ветеринарної класифікації ушкоджень, завданих гострими травмуючими знаряддями, порядку опису ушкоджень під час проведення судово-ветеринарної експертизи, судово-ветеринарної характеристики ушкоджень внаслідок дії гострих травмуючих знарядь, цитоморфологічних особливостей судово-ветеринарного визначення давності утворення ран, диференційних морфологічних ознак прижиттєво та помертньо утворених ран, судово-ветеринарного визначення давності утворення рубців шкіри за ушкоджень собак і котів гострими травмуючими знаряддями, обґрунтування судово-ветеринарної інформативності інструментальних та лабораторних методів дослідження ран, судово-ветеринарного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, особливостей структурування судово-ветеринарного діагнозу щодо ушкоджень, завданих гострими травмуючими знаряддями.

Окремої уваги заслуговує підрозділ з ситуаційними випадками з практики судово-ветеринарної експертизи за ушкоджень тварин гострими травмуючими знаряддями.

Усі підрозділи власних досліджень написано на високому науково-методичному рівні, висвітлено конкретно, зрозуміло, підкріплено дуже якісними ілюстраціями у вигляді таблиць і рисунків.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів досліджень» дисертант провів глибокий, всебічний, побудований за всіма законами логіки аналіз і обговорення одержаних результатів та порівняв їх з даними наукових джерел вітчизняних та зарубіжних дослідників. Цей розділ написано фахово і характеризує дисертанта як всебічно підготовленого й високо ґрунтованого науковця.

На основі фактичного матеріалу автором зроблено обґрунтовані, логічні, чіткі й послідовні висновки, які знаходять своє відображення у результатах досліджень, а також подано пропозиції виробництву.

Грамотний виклад експериментальних даних із глибокою інтерпретацією вказує на зрілість та наукову освіченість здобувача.

Зазначаю, що дисертант із великою відповідальністю віднісся до висвітлення в дисертації основних результатів дослідження. Виконані здобувачем дослідження вирізняються з-поміж інших за оригінальністю підходу до розкриття вирішуваних завдань. Це стосується як теоретичних розробок, так і практичних пропозицій.

Підсумую, що форма, обсяг і характер викладення матеріалу дисертаційної роботи Козачка Валентина Валерійовича за темою: «Судово-ветеринарна діагностика та оцінка тілесних ушкоджень собак та котів, завданих гострими предметами», відповідає вимогам до наукових кваліфікаційних робіт.

Повнота викладення основних положень дисертації в опублікованих працях. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 24 наукових праць, які повністю відображають зміст проведеного дослідження, поміж них: 1 розділ у колективній монографії, 1 наукова стаття в періодичних виданнях категорії А (у співавторстві), 10 наукових статей у фахових виданнях України категорії В (у співавторстві), 9 тез доповідей на наукових конференціях, 1 методична рекомендація, 2 авторських свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір.

Основний текст дисертації викладений на 322 сторінках.

Дискусійні та критичні зауваження і запитання до дисертанта.

Відзначаючи належний рівень підготовки дисертаційної роботи Козачка Валентина Валерійовича, високий рівень наукової новизни та значний внесок у розвиток теорії та практики судової ветеринарної медицини, слід зазначити, що, як і будь-яке творче дослідження, присвячене аналізу складних і дискусійних проблем судово-ветеринарної експертизи, воно породжує певні питання та побажання:

1. Які є достовірні морфологічні ознаки посмертно заподіяної рани? Чи можливо достовірно відрізнити рану, спричинену гострим предметом у ранньому посмертному періоді та під час термінальної паузи?
2. Скажіть, будь ласка, класифікація гострих знарядь травмування (типові та атипові) це Ваша авторська розробка?

3. З чим пов'язаний вибір скла як гострого предмету у Вашому дослідженні? Чи є випадки травмування собак та котів склом актуальним саме для практики судово-ветеринарної експертизи?
4. Які якісні або кількісні зміни в цитологічних мазках-відбитках собак та котів з ран вказують на початок репаративної фази самої рани?
5. Які морфологічні ознаки, згідно з вашими дослідженнями, є специфічними для різаної рани?

Побажання дисертанту: познайомити наукову спільноту з результатами власних досліджень за кордоном, адже робота, в основному, апробована у закладах вищої освіти та наукових установах України.

Висновок.

У результаті детального ознайомлення з дисертаційною роботою Козачка Валентина Валерійовича за темою: «Судово-ветеринарна діагностика та оцінка тілесних ушкоджень собак та котів, завданих гострими предметами» вважаю, що представлені матеріали дають усі підстави стверджувати, що дисертантом проведено достатньо ґрунтовний науковий аналіз обраної теми, виявлено новизну опрацьованих питань, сформульовано наукові положення, узагальнення та висновки.

Можна констатувати, що дисертант досягнув поставлених перед собою цілей, роботу виконав на високому науковому та методологічному рівні. Такий загальний висновок підтверджується основними параметрами, які висуваються до дисертацій означеної наукової спеціальності.

Дисертація написана доступною для розуміння мовою, не переобтяжена специфічною термінологією, сприймається легко. Цьому сприяють інформативні таблиці, схеми і рисунки. Висновки, подані в дисертації, обґрунтовані і послідовно витікають із результатів проведених автором досліджень. Пропозиції виробництву є логічними з огляду на отримані ним результати.

Виконані на високому методичному рівні та достатній кількості тварин дослідження доповнюють ряд теоретичних положень і можуть бути використані для написання методичних рекомендацій, навчальних посібників, довідників, монографій, проведенні судово-ветеринарних досліджень.

Не зважаючи на наведене у відгуку побажання, яке абсолютно не знижує наукової цінності, надаю роботі високу позитивну оцінку. Представлена дисертаційна робота є завершеною кваліфікаційною працею, в якій вирішено наукове та практичне завдання – розроблено та надано теоретичне й практичне обґрунтування алгоритмів судово-ветеринарної діагностики та оцінки тілесних ушкоджень собак та котів, завданих гострими предметами.

Отже, дисертаційна робота Козачка Валентина Валерійовича: «Судово-ветеринарна діагностика та оцінка тілесних ушкоджень собак та котів, завданих гострими предметами» за актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня

доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року», а її автор заслуговує на присудження ступеня доктор філософії за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» галузі знань 21 «Ветеринарна медицина».

Рецензент рекомендує подання дисертаційної роботи Козачка Валентина Валерійовича в разову спеціалізовану вчену раду для прилюдного захисту.

Рецензент:

кандидат ветеринарних наук, доцент,
доцент кафедри ветеринарної хірургії
та репродуктології Державного
біотехнологічного університету

Петро ЗАЙКА

10 квітня 2026 року